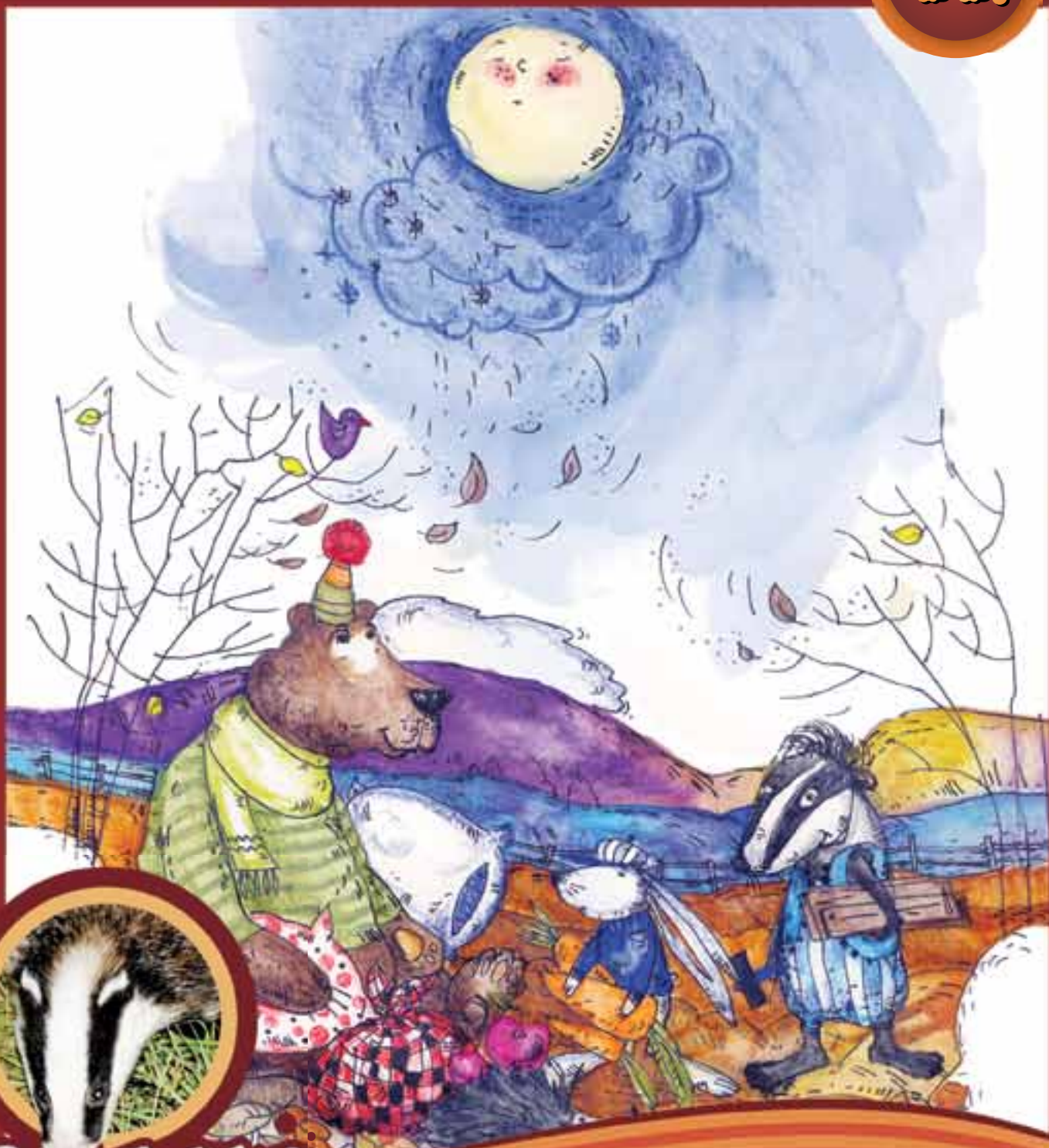

2010. NOVEMBER • LIV. ÉVFOLYAM • 615. SZÁM

NAPSUGÁR

GYERMEKIRODALMI LAP

11.

POZSZTER

ORVOS LESZEL? • BORZ-MESÉK • MAGYAR SPORTOLÓK • KAPLONYBAN SZÜLETTEM

Volt egyszer egy tengerész (3.)

Minden csendes volt, nem mozgott a világ.

Két könyvet húzott elő a zsebéből a kapitány, amikben szép halak úsztak ide és oda a lapokon, ezt a két könyvet a feje alá tette, betakarozott a halászhálójával, a pipáját a hídfőn strázsáló egyik kőoroszlán szájába dugta, s azt mondta:

– Szervussz, világ, vetett ágy! – s aludni próbált, de nem jött álom a szemére, nézte hát a kőoroszlánokat innen, aztán onnan.

A kőoroszlánok szoborból voltak, és ők is ásítóásra tátották a szájukat.

– Ti, szegények, hát ti sem tudtok aludni? Várjatok csak, hadd mutassak valamit nektek! – mondta, azzal elővette a halászhálóját, és kivetette a folyóra.

A folyó vastag sötétjén csillagok lebegtek, mintha apró éjszakai fürödözők lennének, arany fürdőbugyogókban. Ott csillogtak, valahányszor hullámot lökött a víz.

– Nézzétek csak, kedves oroszlánok, a búvészmutatványomat: bevetem a hálómát a folyóba, alámerül, és amikor kihúzom, na mi

lesz benne? – kérdezte hunyorogva, a pipáját a szája sarkába lökve a kapitány.

– Ügye, azt mondjátok, sok csillag lesz benne, kapitány uram! Lássuk csak! – mondta.

– Hahaha-hahaha, na gyertek csak ide ti csillagok, éjszakai csepcselők, ti aranybugyogósok, hálóval mindent kiszedek én, ki én a halat, a hínárt, a Duna alját és tetejét! Hóó-rukk, hóó-rukk – rugaszkodott neki, húzta, húzta a hálót.

A háló üresen odarántódott a hídra, hullt, hozta a semmit.

Egy szem csillag sem volt benne.

– Naaa, mit szóltok, kedves oroszlánok, hová lettek a hálóból a csillagok? Ez az én csodamutatványom, nagy kérdésem. Amelyikőtök megválaszolja, annak odaadom egy napra a narancssárga halamat.

Az oroszlánok semmit sem szóltak, jól tudtak hallgatni, csak ásítottak tovább.

Így hát a kapitány szólalt meg ismét: mesét mondott, estit, altatót a kőoroszlánoknak, a folyónak, a csillagoknak.

Volt egyszer egy csillagász. Az a csillagász olyan volt, hogy minden este, mihelyt a csillagok kitelepedtek az égre, kitérta legnagyobb ablakának a szárnyait, és felkúporodott az ablakpárkányra.

Tudta jól, hogy ablakpárkányra kúporodni veszélyes dolog, akár le is pottyanhat, aki így

tesz, de ő nagyon jól tudott kuporogni ott, mert a csillagászkolában egy évig tanulta a legjobb-legszebb üldögélést az ablakpárkányon.

Üldögélt hát, és tekergette a távcsövét ide-oda, csillagok felé, égbolt közepére, végigköszöntgette valamennyiüket:

– Szia, Göncölszekér! De szép vagy ma este, Hajnalcsillag! – suttogta félrebillent fejjel. – Kedves Fiastyúk, hogy vannak a fiai, ugye, már nem prüszögnek? – érdeklődött.

És ez így történt minden este, valahányszor a csillagok kitelepedtek az égre. A csillagász kuporgott az ablakpárkányán, tekergette a távcsövét, és mondott egyet, mondott kettőt, aztán ásítózni kezdett, s mire a csillagok válszoltak volna, már paplan alatt muszogott.

Történt egyszer, amikor már olyan idők jártak, hogy a pocsolják jeget növesztettek magukra, hideg volt, a csillagász is előkotorta a fiókból két félkesztyűjét, egy egyujjast és egy ötujjast, mert attól tartott, hogy az esti csillagköszöntetésben, távcsőtekerésben fázni fog. Kitalálta, hogy bizony a távcsövét is bebugyolálhatná, mert aztán mihez kezdjen egy reszkető távcsővel, sál után kotorászott hát, de nem talált.

– Hopp, megvan, távcsővel fogom keresni! – jutott eszébe, és úgy járt-kelt a szobában, a szeméhez illesztett távcsővel, mintha a fél szeme igen-igen kimeredt volna, szaladna el a helyéről a sál keresésére.

Bekotort ide, kiforgatott ezt, aztán azt, és nézett a távcsővel addig, míg a kenyérpíró mögött rá nem lelt valamire:

– Ohohóó, egy óriáskígyó, egy alvó boa, nahát, pszt! – ámuldozott. Nem tudhatta, hogy az a hosszú, tekergő, az épp a sál, amit keres, csupán a távcső hatalmas kígyóvá növesztette.

Távcsővével tovább forgolódott a szobában, az étkezőasztalhoz ért. Ott újabb ohóókat mondott, de most már halkabban:

– Ohohóó, hatalmas zavaros tenger hullámmik előttem! – ámuldozott, pedig csak a teáját látta meg az asztalon; távcsőve majdnem belélogott a csuporba.

Aztán kifele fordult, az ablakon túli világba, és ugrálni kezdett, mert amit látott a távcsővével, az csoda volt:

– Fehér dinnyék hullanak az égből! – kiáltott, nem törődve alvó boával, zavaros tenger-

rel, kihajolva az ablakon, fél kezével szeme előtt tartva a távcsövét.

– Jövőöök, hozom a nagy piros fazakamat, hadd pottyanjon bele egy fehér dinnye! – mondta a csillagász, és már ki is rohant a házából, aztán csak állt ott a piros fazakával a havazásban, mert hát havazott, fehér hó-pelyhek pilinkéztek.

A kapitány látta maga előtt, amint dinnye-nagy fehérségek hullanak, s talán álmukban látták az oroslánok, a folyó és a csillagok is.

CSEH KATALIN

Csönd

Kiáltanék, de nincs hangom,
emelkednék, de nincs karom,
integetnék, de nincs kezem,
néznélek én, de nincs szemem.

Mi vagyok hát? Csak csönd-baba,
szundító szó, a csönd maga.

Csönddel bélelt kabát, suhogó,
csönd-zápor, kint és bent zuhogó.

Csönd-fénykép az éji égbolton,
egy egész, kerek csönd-félholdon.

BAJOR ANDOR

A doktor meg a túje

A doktor mindig olyankor jön el mihozánk, amikor különben is beteg valaki.

Rendszerint pedig én vagyok beteg: vagy a torkom fáj vagy a gyomrom, de a doktor ezt nem veszi számításba.

Mert ha a gyomrom fáj, még el is kezdi nyomkodni, ha pedig a torkom, akkor a torkomba tesz egy kanalat, és azt kell mondanom, hogy: á, á, á! mintha nagyon örülnék.

És ellentétben mindenkiel, a doktor szereti, ha az ember kiölti rá a nyelvét. Nem haragszik meg, nem veszi csúfságnak, sőt minden alkalommal megkér, hogy a nyelvemet nyújtsam ki, és ilyenkor nagyon szokott örülni.

A mi doktorunk, aki el-ellátogat hozzánk, magas, ősz és szemüveges: ez azonban nem volna baj. Ezzel szemben van neki egy táskája, amelyik telisdetele van túvel, apró üvegekkel, rettenetesen keserű pirulákkal s olyan dolgokkal, hogy sírhatnékja támad tőle az embernek. Megkínál egy

zacskó nagyon szomorú, íztelen cukorral, amiből a cukrász minden jót kifejejtett, s csak a keservet hagyta benne. Vagy előkap egy hosszú tűt, és beleszúr vele a karomba, szüleim pedig tétlenül nézik, hogy ilyen kelepécét állít nekem a saját ágyamban, és még kiáltanom sem illik. Mert akkor nem lesz belőlem jó katona.

A barátom, Jóska azt mondta: a doktor vele is szórul szóra úgy bánik, legutóbb például hidegvizes lepedőbe csomagoltatta, pedig rettenetesen rázta a hideg, ezt azonban a doktor nem vette számításba.

Pedig Jóskához nem is az a doktor jár, a magas és szemüveges, hanem egy alacsony és szemüveg nélküli. A táskája azonban pont olyan, mint a másiknak, mert ebben nincs a doktorok között különbség, és az a doktor is szúr, mint a darázs. Azt mondja, hogy Jóska nézzen az ablakra, mert ott a kismadár, s azalatt megszúrja.

Jóska, mikor meghallotta, hogy egy kismadár ül az ablakban, elkezdett ordítani a szüleinek: kergessétek el a doktort undok kismadarával együtt. Mert a doktor le akarja őt szúrni, pont akkor, amikor beteg.

Erre a Jóska szülei odaszaladtak, és Jóska legnagyobb megdöbbenésére nem a

SZABÓ ZELMIRA rajzai

doktort, hanem őt fogták meg. S ezalatt a doktor persze hogy megszúrta Jóskát.

Így keseregtünk az utcán, éppen egy patika előtt. Mert rengeteg a patika a városunkban: ezek az orvosok cukrászdái. És bent áll fehér köpenyben a patikus, aki az orvosoknak az embere, vele szoktak mindig latin nyelven levelezni. Mögötte pedig dobozokban meg tégelyekben áll a ricinus meg a keserűség, s még ha valami édességet is adnak, az sem az igazi.

Továbbindultunk a patikától, s nemso-kára egy nagy, szirénázó, fehér autó száguldott el mellettünk: az is az orvosoké volt. Jóska tudta, hogy rengeteg ilyen autó van a városunkban: az orvosok ugyanis elfoglaltak egy csomó autót, bemeszelték, hogy lát-szódjék: az az övék, mentőko-csi, amint nevezik. S azon ci-pelik betegeiket a kórházakba megoperálni.

Az orvosok ugyanis odá-ig is elmennek, hogy a súlyo-sabb betegeket megoperál-ják. Kivesznek belőlük mandu-lát meg egy-egy vakbelet: asze-rint, hogy mit találnak, azután összeragasztják, mintha mi sem történt volna.

Jóska hallotta, hogy egy szomszéd fiú-nak az orrából egy orvos kihúzott egy egész polipot, mert a polip valahogy bement, és meg akarta enni a fiút. Bár nem értem, ha bent volt, miképpen ehette volna meg, ezt Jóska se tudta, de az orvos mégis kihú-zta a polipot, s egy bottal agyonütötte a go-nosz állatot.

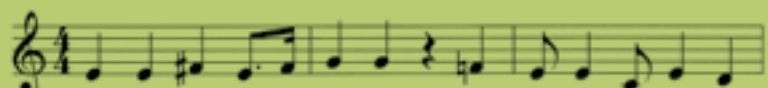
Arról beszéltünk Jóskával, hogy ezek után hasznosak-e vagy kártékonyak a doktorok? Azt nem lehet megérteni, miért okoznak fájdalmat nekünk, miért adnak keserű porokat, miért kennek be minket jódtinktúrával?

Apámat is megkérdeztem. Azt mondta: az orvos az életünket védi tűjével és tudományaival. És a doktor injekciós tűje sokkal többet ér, mint a cukor vagy egy játékautó, és a fájdalom, amit okoz, az nagy-nagy se-gítség és ajándék. Bizony ezt nehéz megér-teni, hogy a fájdalom is jó lehet, meg hogy segítség és ajándék.

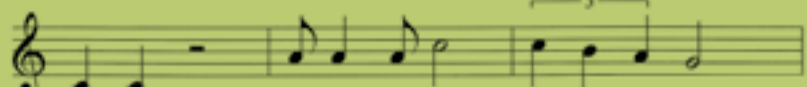
De azért nem ártana, ha a doktor a re-ceptjére nemcsak keserű porokat jegyezne, hanem fölírná:

„Nyolcéves fiúk részére dobostortát, na-ponta háromszor, evés után.” Úgy gondolom, hogy mire megnövök, ez már így lesz, és mindenütt a világon eljut eddig az orvos-tudomány.

Vers, zene: GRYLLUS VILMOS

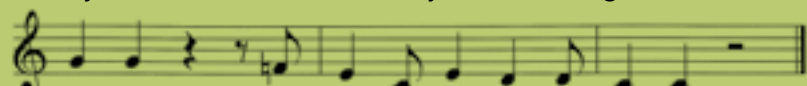
1. Or-vost hív-jál, ha baj van, én se - gí- tek min-den
2. Or-vost hív-jál, ha baj van, én se - gí- tek min-den

baj-ban! Tor-kod, ha fáj, ne ki - a - bálj!
baj-ban! Ha-sad, ha fáj, nem a - ka-dály!

Ka-nál- ba csepp: az a re-mek! Én se - gí - tek min-den
In-jek - ci - ó: csak az a jó! Én se - gí - tek min-den

baj-ban, csak or - vost hív - jál, ha baj van!
baj-ban, csak or - vost hív - jál, ha baj van!

Mesterségem címere

Orvos, nővér, ápoló

Szorongtok, ha orvoshoz kell mennetek, mégis kedvenc játékokot a doktorosdi. Talán az izgalmas, titokzatos műszerek, a fehér köpeny és az vonz, hogy az orvos nem fél a kórháztól, a fecskendőktől. Ám ha majd felnőtt fejjel is ezt a hivatást választjátok, az emberek szeretete és a segítőkészség vezessen. Célotok ne a pénz, ne a rang legyen, hanem az, hogy enyhítsétek a beteg szenvedését, adjátok vissza épségét, egészségét.

- Gyógyítás, orvoslás azóta van, amióta van fájdalom, betegség, sebesülés. Lelkünk örök, de testünk bizony törékeny, sérülékeny. Végtelenül bonyolult, csodás „szerkezete” könnyen elromlik, kopik, fárad. Ezt próbálták „javíthatni” az emberiség első gyógyítói, és ez ellen küzdesz majd te is, ha orvos, nővér, ápoló leszel. De hogyan?

- Amíg szorosabb volt az ember kapcsolata az Istennel, a lélek kapcsolata a testtel, a gyógyítást a varázsló, a sámán, a pap végezte, és legfontosabb eszköze a **mágia**, a **ráolvasás**, az **ima** volt. Mára épp a ló túlsó oldalára esett át az orvostudomány: bonyolult műszerekkel kutatja a fizikai testet, de nem számol azzal, amit a műszerek nem érzékelnek, és a gyógyításhoz nem hívja segítségül Istent.

- *Fut hideg forrásnak enyhítő vizére, és ezerjőfüvet tépni a sebére* – írja Arany János a Toldiban a megsebzett gímszarvasról. Az orvostudomány, mint minden emberi tanulás, megfigyelésen alapszik. Őseink megfigyelték, hogy az **állatok** is gyógyítják magukat. Az ókori egyiptomiak például a vízilótól tanulták az érvágást. A

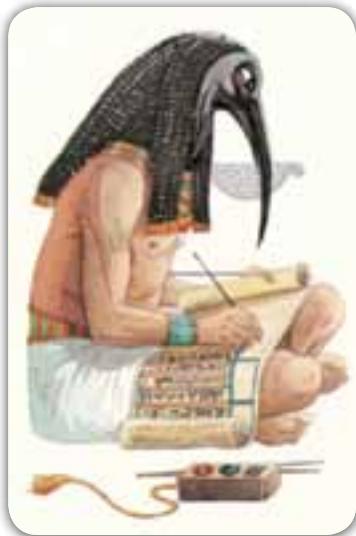
víziló hegyes nádszállal fölsebzti combjának visszérét, és miután a vérvesztés folytán rosszuléte megszűnt, sebéet iszappal tapasztja be.

**Sorolj példákat:
hogyan gyógyítják
magukat az állatok?**

- A **koponyaműtétek** ma is veszélyesek. Ha a régészek nem találtak volna szabályosan meglékelt, és beforrott koponyákat a Kárpát-medencében és Afrikában, a mai agysebészek el sem hinnék, hogy „kollégáik” 6500 évvel ezelőtt sikerrel végezték a koponyalékelést. A beteg nemcsak túlélte a műtétet, hanem szellemi képességei sem változtak.

- A több mint 6000 éves ékírásos agyagtáblák tanúsága szerint Mezopotámiában a **sumér orvosok** együtt gyógyítottak a mágusokkal és csillagászokkal, mert szerintük a betegség és a gyógyulás egyaránt a csillagok állásától függött. Fejlett volt a sebészet, a seb-ellátás, a gyógyszerismeret. A sumérokat leigázó **babiloni uralkodó, Hammurabi** szabályozta először törvényben az orvosok munkáját: *„Ha egy orvos nagyobb műtétet hajt végre nemes emberen, és azzal a halálát okozza, le kell vágni a kezét. Ha valaki megbetegszik, az a saját maga hibája.”*

- Az **ókori egyiptomiak** tudták, hogy minden betegség oka a világ nagy összhangjából való kiszakadás. A gyógyítás első lépése tehát e harmónia visszaszerzése. Az **ibiszfejű Thot isten** tanításait tartalmazó 42 szent könyv közül 6 az orvosoknak szólt, akik Egyiptomban a papoknak egy külön kasztját alkották, és annyira szakosodtak, hogy minden testrészt más orvos kezelte. Húszméteres papirusztekercs őrzi kenőcseik, borban, sörben oldott gyógynövényeik titkát. Ismerték az érvágást, a műfogak beültetését, előkerültek sebészeti eszközeik.

- **Kínában** már 4000 évvel ezelőtt állami fizetéssel rendelkező, ezért ingyen gyógyító, a papoktól független szakorvosi rendszer működött, mely azonban az újítást, kísérletezést kizárta: büntették azt, aki nem a régi orvosi tekintélyek utasításai szerint gyógyított.

- **Ayurvéda** – a hosszú és egészséges élet tudománya. Ez a 3000 éves indiai gyógy mód önmaga gyógyításában segíti a szervezetet. Az **ókori indiai sebészek** 121 féle eszközt használtak, sikeresen végezték azt a plasztikai műtétet, amellyel az európai orvosok csak a XIX. században mertek próbálkozni. A hiányzó orrot a homlok vagy az arc bőréből pótolták. Volt dolguk bőven, mert Indiában az orr lemettsége gyakori büntetés volt. Indiában létesültek az első kórházak, mégpedig nemcsak emberek, hanem állatok számára is. Törvényeik közül a legszebbet minden orvos köpenyére ráhímezném: *„Az orvos úgy szeresse betegeit, mintha saját gyermekei lennének.”*

- Az ókori görögök hittek a természet gyógyító erejében, ezért templomaik gyönyörű, nyugalmas környezetben épültek, és egyben kórházak, sőt szanatóriumok is voltak. Az orvostörténet egyik legnagyobb alakja, **Hippokratész** spekuláció helyett gondosan megvizsgálta a beteget és környezetét. 70 kötetes műben foglalta össze az orvostudomány elméleti és gyakorlati alapjait. Ezek egy része ma is érvényes. A **hippokratészi esküt** – némi módosítással – 2500 éve minden orvos leteszi szerte a világon. Íme az eredetinek néhány részlete: *„Esküszöm, hogy megtartom kötelességeimet. Tehetségemhez és tudásomhoz mérten fogom megszabni a betegek életmódját az ő javukra, és mindent elhárítok, ami ártana nekik. Senkinek sem adok halálos mérget, akkor sem, ha kéri. Nem segítek hozzá egyetlen asszonyt sem magzata elhajtásához. Tisztán és szentül megőrzöm életemet és tudományomat. Minden házba a beteg javára lépek be, s őrizkedni fogok minden szándékos károkozástól. Amit kezelés közben látok vagy hallok, titokként megőrzöm.”*

• A **középkor** szigorú egyházi tilalmai az orvostudományt is gúzsba kötötték. Az ókori eredmények feledésbe merültek, a gyógyításban a tudás helyére babonák serege telepedett. Kevés orvos (Párizsban például mindössze kilenc működött), korlátozott tudással hogyan fékezhetne volna meg a pizok és a tömegnyomor okozta sokféle betegséget? Egész városok néptelenedtek el a **járványok** miatt.

Két idegen szó:
kinek van kliense és
kinek páciense?

• Bár a mikroszkópot már 1600 körül felfedezték, még 250 év kellett ahhoz, hogy a francia **Louis Pasteur** bizonyítsa: a fertőző betegségeket szabad szemmel nem látható élőlények, **mikroorganizmusok** okozzák, ezért a betegségek elleni küzdelem legfontosabb fegyvere a **fertőtlenítés**. Pasteur ki is dolgozta ennek egyik módszerét, amelyet róla neveztek el **pasztörözésnek**. A szülészeti gyakorlatba a fertőtlenítést egy magyar orvos, **Semmelweis Ignác** vezette be, akit ezért az anyák megmentőjeként tisztelnek.

• *Miért szűrnak meg, ha egészséges vagyok?! Ti úgy érzitek, hogy a **védőoltás** életetek megkeserítője, pedig valójában a megmentője. Nem is oly régen milliók haltak meg azokban a fertőző betegségekből, amelyek ellen beoltanak titeket. A kínai és indiai orvosok már 2500 évvel ezelőtt rájöttek arra, hogy az ornyáلكahártyájába bedörzsölt himlős váladéktól kialakul egy kis enyhe lefolyású himlő, amely védetté tesz a betegség halálosan súlyos formájával szemben. A XVIII. század végén egy vidéki angol orvos, **Edward Jenner** bizonyította, hogy a tehénhimlős oltás megakadályozza a hólyagos himlő kialakulását. Innen, a latin tehén (vacca) szóból származik a védőoltás nemzetközi neve, a **vakcina**.*

• *Hajat vagy fület vágják?* Régen a sebészeti teendőket **felcserek** és **borbélyok** végezték. Csupán a XIX. század óta követelik meg a sebészeket, hogy orvosi diplomával rendelkezzenek.

Mi a bába munkája?

• Az első magyar orvosi egyetemet 1769-ben alapították meg Kolozsváron. Itt ma már csak románul, Marosvásárhelyen viszont anyanyelveden szerezheted meg az orvosi oklevelet. Ha a gyógyítás az életcélod, de nincs türelmed, lehetőséged oly sok évig tanulni, légy **asszisztens**, **nővér**, **ápoló**, **műtős**, **mentős**, **laboráns**.

Összekevertük! Te párosítsd helyesen a betűt a számmal: milyen szakorvosok munkáját mutatják be a képek?

1. Fogorvos

B

2. Ortopédorvos

3. Laboratóriumi orvos

D

4. Családorvos

5. Gyermekorvos

E

6. Röntgenorvos

F

7. Sebész

LÁSZLÓ NOÉMI

Néha elromlik valami

Dühös a torkom, haragszik rám.
Segítene forró tea, ha meginnám.
Segítene a takaró, ha megülnék alatta.
Segítene az orvosság, ha már anya beadta.

Dühös a fejem, szúr, nehéz.
Segítene a séta, álom, nevetés.
Segítene a széllel pördülő levél.
Segítene, ha nem érkezne még a tél.

Dühös a szívem, dacol velem.
Segítene mese, melegség, figyelem.
Segítene, ha babusgatnám egy kicsit,
amikor nem dühös rám, mindig segít.

Orvosként szükséged lesz alapos tudásra, mert a világ legbonyolultabb „gépezetét” javítgatod; felelősségérzetre és bátorságra, mert a legnagyobb kincsért, az életért felelsz; bölcsességre, hogy ne csak a részletekre figyelj, hanem testet-lelket együtt gyógyíts; erőre és türelemre, mert a szenvedőnek sem ereje, sem türelme nincs elég; igaz emberségre, hogy egyformán gondoskodj koldusról és királyfiról; de legfőképpen együttérzésre, biztató szeretetre, mert erre a gyógyszernél is nagyobb szüksége van a betegeknek.

Zsigmond Emese

A farkas meg a borz

Kaukázusi mese

A farkas megragadta a borzot, és rá-mordult:

– Most fölfallak!

– Ismered a receptet? – érdeklődött a borz. – Ha nem vetnek alá bizonyos eljárás-nak, emészthetetlen maradok, és egy éven, egy hónapon meg egy napon keresztül nyomom a gyomrát annak, aki megevett!

– No, akkor ki vele, mit ír elő az a re-cept! – rivallt rá az ordas.

– Hajíts föl háromszor a levegőbe, és ki-áltsad: „Hopplá!”

A farkas nekilátott, de amikor másod-szor kurjantotta, hogy „hopplá!”, a borz már árkon-bokron túljutott.

ROMHÁNYI JÓZSEF

Borz

A büszke borzanya összetoborzott néhány csellengő borzot, hogy szívének féltett kincsét, hat kicsinyét megtekintsék.

– Nézzétek! Ez itt a mennyország! – mondta dédelgetve hat egyszülött borzát. Ám a báméskodók formátlannak, torznak találták a sok torzonborz borzat.

Szólt az egyik, egy értelmesforma, kinek kedélyét e látvány felborzolta:

– Érdekes! Ha belülről, elfogultan nézed, ez az alom meleg kis családi fészek. Ha kívülről, s nem vakít el vonzalom: ...egyszerűen borz-alom...

SZÉKELY DEZSŐ

Ezüsterdő

Szél kavart
vén avart,
zsákos felhő havat hordott.
Hús vackában
egymagában
egy torzonborz borz borzongott.

Nyúl nyomán
túl sovány,
horpadt hasú róka iszkolt;
varjú-néne
fáról nézte:
hogyan fut az a vörös színfolt!

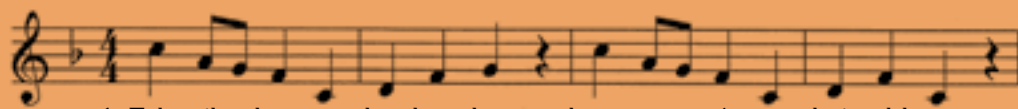
Szél kavart
kék vihart,
tűlevélen csillag porzott:
ezüst ágak
muzsikáltak,
altatták az árva borzot.

UNIPAN HELGA rajzai

Vers, zene: GRYLLUS VILMOS

1. Fek-szik a borz a bar-lang-ban, bor-zong-va ás-ta haj-nal-ban.

2. „Brr, ez az ásás borzasztó,
gömbölyű horpaszt horpasztó!

Szörnyű a lét, ha mozgalmas,
borznak a munka borzalmas!”

A róka meg a borz

Japán népmese,
átdolgozta RAB ZSÚZSA

Egy sűrű erdőben, annak is a legsűrűbb sűrűjében élt egy róka meg egy borz. Szomszédok voltak, kenyeres pajtások. Vígán éltek, mígnem egy nap vadászok lepték el az erdőt, egész nap ropogott a puska, csaholtak a kutyák. Menekültek az állatok, ki amerre látott. A róka meg a borz meglapult az odvában, várta, hogy elmúlják a veszedelem.

El is múlt. De egy fia állat se maradt az erdőben. Fölkopott az álluk, majd éhen veszttek.

Azt mondta egy nap a róka:

– Segítetek én a bajunkon. Bízd csak rám! Tettesd magad halottnak!

Azzal felöltözött vadásznak, puskát a vállára, tarisznyát a hátára. Fogta a borzot, beledugta a tarisznyájába, és elindult a városba.

Inalt, loholt, míg csak a városbeli szűcs boltjához nem ért. Betoppant hozzá nagy hetykén:

– Vedd meg ezt a borzot! Olyan a bundája, hogy száz esztendőben egy ha akad ilyen. Tíz ezüstért odaadom.

Nem sokat alkudozott a szűcs, látta, hogy csakugyan szép a borz bundája. Megadta érte a tíz ezüstöt. A róka ledobta a borzot a sarokba, és továbbállt.

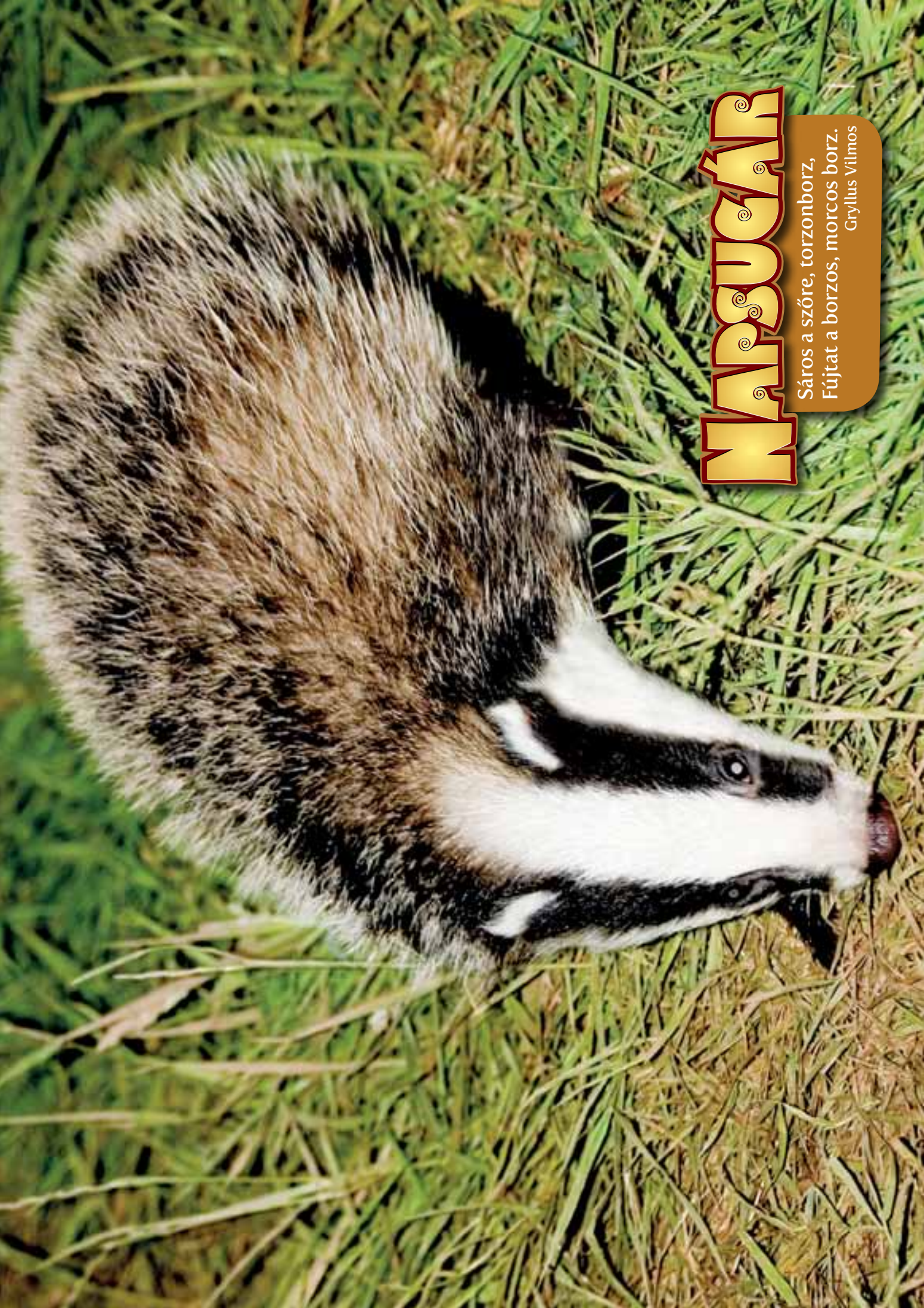

Végigjárta a bazársort, megrakta a tarisznyáját minden jóval. Aztán hazafutott az erdőbe, és várta a borzot.

A borznak is volt ám magához való esze! Amikor a szűcs este becsukta a boltját, kapta magát, kibújt egy résen, és futott, ahogy az inai bírták. Belőle aztán nem varr bundát a szűcs!

Odahaza, az erdőben jól belakomáztak, édeset aludtak utána, úgy éltek egy jó darabig, mint a kiskirályok. Aztán, amikor fogytán volt az eleségük, a ravasz róka megint tarisznyájába dugta a borzot, és ment vele egy másik szűcshöz.

Így éltek, a róka ravaszságából meg a borz ügyességéből, míg csak meg nem haltak.

NARBUCÁR

Sáros a szőre, torzonborz,
Fújtat a borzos, morcos borz.
Gryllus Vilmos

A borz

Láttatok már borzot? Ritkább állat ugyan, mint a róka, de hogy csak néha kerül az ember szeme elé, annak éjjeli életmódja az oka.

A borz zömök testét szürkés bunda borítja. Hosszú és merev szőreiből készülnek a legfinomabb ecsetek. Fekete, rövid lábán hatalmas ásókarmok vannak. Fehér pofáján, szemén, fülén két hosszanti fekete sáv húzódik végig. Ez a fura „álarc” igen hatásos védőszín: az erdők fény és árnyék váltakozásába teljesen beleolvad.

A „borzvár” a legtágasabb, legjobban megépített és leggondosabban „berendezett” föld alatti állatlakás mifelénk. Borznemzedékek hosszú sora alakítja ki. Bejáratára sűrű aljnővényzetű tölgy, gyertyán vagy vegyes erdők szélén, déli fekvésű helyeken találhatóunk rá. A „vár” 5 méteres mélységig is lehatolhat, és 8-10 méteres folyosók bonyolult rendszeréből áll. A folyosók tágas lakókamrába nyílnak, amelyben az anyaállat kicsinyeivel együtt kényelmesen elfér. A folyosók helyenként „nappali szobákká” és „élelmiszer raktárakká” bővülnek. A friss levegőről szellőzőaknáknak gondoskodnak.

A bonyolult folyosórendszernek néha 6-8 vészkijárata is van, ezeket a „tulajdonos” csak szükség esetén használja.

Tisztaság – fél egészség, mondaná a borz, ha beszélni tudna: „háza táján” meglepő tisztaság uralkodik, lakókamrájában gondosan elkészített, puha mohaággal. Lakása környékén is gondja van a tisztaságra: a borzvártól kissé távolabb külön „ürítő csészéje” van, oda jár dolgát végezni. Amikor a gödör betelt, földdel gondosan betakarja, és új vécét ás helyette.

CSILLAG ISTVÁN rajza

A borz „étlapja” igen változatos: gilisztákból, rovarlárvákból áll, ezeket hosszú orrával túrja ki a földből. Megeszi a madártojásokat, kirabolja a darazsak, poszméhek föld alatti lakásait. A pockokat is elfogja föld alatti járataikban. Kedveli a gyümölcsöt és kukorica-éréskor megdézsmálja az erdőszéli kukoricásokat. Kedvenc csemegéje azonban – akár hiszed, akár nem – a sündisznó! Ezt a tüskés gombolyagot szőröstől-bőröstől, tüskéstől elfogyasztja!

Igaz-e a „borzfuvar”? Régen úgy hitték, hogy párosával fosztogatják a kukoricásokat: az egyik borz hanyatt fekszik, a másik a hátsára rakja a letört kukoricacsöveket, és társát – mint valami szánkót – a hátán hazavontatja. Természetesen ez nem igaz, nincs olyan állat, amelyik ilyen bánásmódnak alávetné magát.

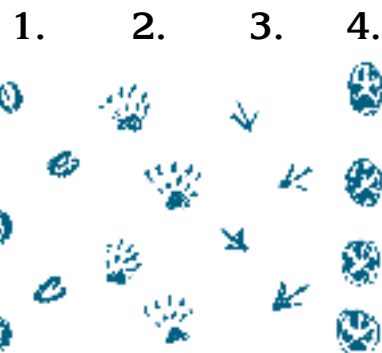
A borz téli álmat alszik, de időnként felébred, és jár egyet, hogy meggémberedett tagjait megmozgassa. Erről a lakása előtt, a hóban hátrahagyott nyomai tanúskodnak.

Kiskópé

Négy állatnyom a hóban. Vajon melyik a borzé?

Szeptemberi megfejtés: Van fekete golya is. A golyahír sárga, koratavaszi virág. **Nyertesek: Medgyesi Brigitta, Brassó; Rác Biborka, Gyimesközéplak; a csíkjenőfalvi IV., a marosludasi IV. D osztály.**

Rejtvény- pályázat

Novemberre két pályázati feladatot küldök: az első három sportág nevét rejti, a második pedig egy közmondást. Mindkét megfejtést várom! **A Rejtvénykirály**

1	Í	2	3	4	5	Á	6	
Á		7					8	9
10	11		12			13		
14		15			16			
17				18			19	
20			21			22		E
	23	Ú					Á	

MÖLLER VILMOS rejtvénye

VÍZSZINTES

- Sportág
- Mama párja
- Kettő meg három
- Kompvég!
- Gál Ida névjegye
- Etetni kezd!
- Sportág
- Nem ide

- Arra fele!
- Végül vitt!
- Tiltószó
- Nagyon vágyik valamire

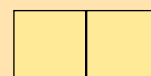
FÜGGŐLEGES

- SÁMSON
- Katé!

- Nulla fok alatti hőmérséklet
- Ezt kötjük annak a talpára, akit szeretnénk elküldeni, kiadni az útját
- Tanulni kezd!
- Világos ellentéte
- Kövér

- Hölgyek porozzák be vele az arcukat
- EEEEEE!
- László Anna névjegye
- Idős
- Elek Dénes névjegye
- Doktor, rövidítve

Másold át a betűket a táblázatból az üres kockákba a megfelelő betű-szám koordináták szerint. Egy latin eredetű közmondás lesz a megfejtés.

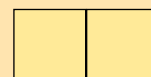

b2 a4

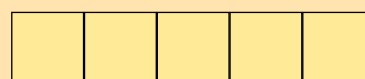
	1	2	3	4	5
a	E	M	A	P	Ő
b	S	É	Z	Á	N
c	G	Ö	B	T	H
d	L	R	E	D	T
e	I	S	Y	P	K

d5 a1 e2 d5 c3 a1 b5

b2 a4

d1 b2 d1 a1 e5

Nyertesek

A szeptemberi REJTVÉNY-PÁLYÁZAT megfejtése: *Ám az iskola nyitva már.* Nyertesek: Kocsis Olivér, Sarmaság; Baricz Hunor, Kézdivásárhely; Kozma Boldizsár, Gyergyóremete; a gyimesfelsőloki Domokos Pál Péter Iskola IV. osztálya, a héderfái IV., a sáromberki III. osztály.

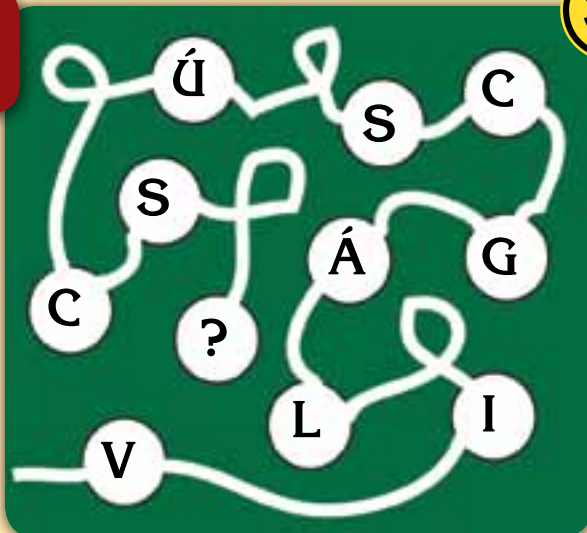
Találd ki!

1

- Lázás vagyok? -
- kérdi az élsportoló a kórházban.
- Igen.
- Mennyi?
- 39,6.

- És mennyi a ...?

A labirintuson végigfutva megtudod a hiányzó szót.

- Hogy hívják:

... az orosz úszóbajnokot?

- Ivan Bugyburugy.

.....

... az orosz birkózót?

- Ivan Gyepreteper.

.....

... a kínai autóversenyzőt?

- Kinyíra Kanyar.

.....

... a svájci alpinistát?

- Zu Hans.

.....

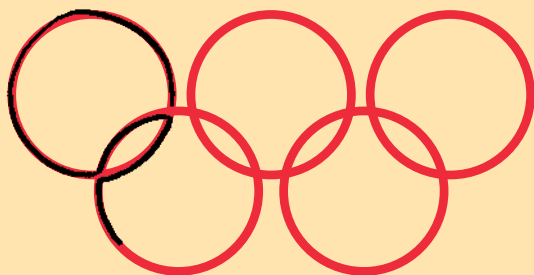
... az arab kapust?

- Kapd el Hammar.

.....

... a vatikáni focicsapat edzőjét?

- Tréning atya.

2

Próbáld meg egyetlen vonallal megrajzolni az olimpia szimbólumát úgy, hogy a vonalak egyszer se keresztezzék egymást.

3

Hat sportágat rejt az óra. Hogy megtaláld őket, rajzold meg a mutatókat a lap alján felsorolt időpontok szerint, majd írd a kockákba előbb a nagy, majd a kismutató irányában álló betűket.

Háromnegyed tizenkettő

Öt perc múlva öt

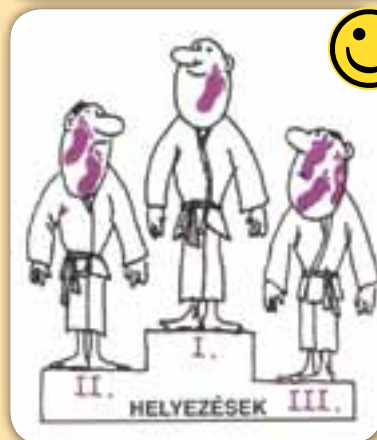
Egy óra húsz perc

Két óra 35 perc

Öt perc múlva háromnegyed tíz

Három óra 30 perc

FU TÁS

VERSENYNAPTÁR

a 2010/2011-es tanévre

A verseny neve Szervező Időpont Helyszín Szakasz Korosztály

1.	KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR ANYANYELVI VETÉLKEDŐ csapatverseny	AESz, aesz@planet.ro Napsugár, naps.sziv@napsugar.ro 0264-418001, 0743-139939	2011. május 5–8.	Temesvár	országos A Magyar Nyelv Napjai keretében	IV–XII. oszt.
2.	AZ ÜVEGHEGYEN TÚL MESEMONDÓVERSENY	Napsugár, naps.sziv@napsugar.ro 0264-418001, 0743-139939 AESz, aesz@planet.ro	2010. október 21–23.	Sepsiszent- györgy	országos	I–XII. oszt.
3.	ARANYTOLL MESEÍRÓVERSENY	Tunyogi Katalin, 0745-582457 tunykata@yahoo.com	2010. november 26–28.	Nagyvárad	országos	IV. oszt.
4.	MESÉK SZÁRNYÁN 1. MESEVETÉLKEDŐ csapat 2. LEVELEZŐ-VERSENY egyéni	Alföldy Andrea, 0740-806174 alfandi@freemail.hu	1. 2011. március 18–20. 2. 2010. okt. – 2011. márc.	1. Nagyvárad 2. postai úton	országos	1. II–IV. oszt. 2. II–V. oszt.
5.	KURUTTY ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉGI CSAPATVERSENY	A csíkszentdomokosi Cseralji Iskola 0266-336361 kuruttyomt@yahoo.com Kurkó István, 0755-013465	2011. május 13–15.	Kolozsvár	országos	I–IV. oszt.
6.	VIDÁM VERSEK VERSMONDÓ VERSENYE	Hám János R. Katolikus Iskolaközpont, Krányák Jusztna 0726 737176, kranyakj@yahoo.com	2011. április 8–10.	Szatmárnémeti	országos	I–IV. oszt.
7.	KÁNYÁDI SÁNDOR SZÁVALÓVERSENY	Dénes Irén 0741-425752, denesiren@gmail.com	2011. május 13–15.	Varsolc, Szilágy megye	országos	I–IV. oszt.
		Szakács Judit, 0744-159118				

8.	REGEMONDÓVERSENY	szakacsjudit@yahoo.com Molnár Hajnal, 0752-373262 mohajnal@yahoo.com	2011. május 20–22.	Marosvásárhely	országos	III. oszt.
9.	KÉPEK DICŚÓ MÚLTUNKBÓL Egyéni és csoportos törté- nelmi pályázat	Balajti Annamária, 0751-098273 Barta Szilvia, Fándly Enikő fandyleniko@freemail.hu 0723-635645	Beküldési határidő: 2011. február 11. Eredményhirdetés: 2011. március 15.	Nagyvárad	országos	IV. oszt.
10.	BRENYÓ MIHÁLY PONTSZERZŐ MATEMATIKVERSENY	Pop Ágnes, 0722-375702 popagnes@yahoo.com	2011. március 25–27.	Marosvásárhely	országos	III–VI. oszt.
11.	ZRÍNYI ILONA / GORDIUSZ MATEMATIKVERSENY	Matematikában Tehetséges Gyermekekért Alapítvány www.mategye.hu	2011. április 20–22.	Kecskemét	Kárpát- medencei	III–XII. oszt.
12.	BARANGOLÁS AZ EU-BAN Csoportverseny	Tankó Veronika Zita 0745-861660, zitus71@freemail.hu	2011. május 6–8.	Nagyvárad	országos	III–IV. oszt.
13.	GYERMEKSZÍNJÁT SZŐ TALÁLKOZÓ	Péter Kinga, 0742-819526 kingapeter@yahoo.com	2011. április 29–30.	Sepsi- szentgyörgy	országos	I–VIII. oszt.
14.	ŐSZIRÓZSA NÉPDALVETÉLKEDŐ	Dénes Ildikó, 0729-973813 ildikodenes@yahoo.com	2010. november 18–20.	Újszentes, Temes megye	országos	I–IV. oszt.
15.	SZORGOS HANGYÓCA Internetes kreativitási egyéni és csapatverseny	A bukaresti Ady Endre Líceum Bónesch Enikő Gabriella enikovas@yahoo.com, 0745-511030	A 4 forduló bekül- dési határideje: december, február, március, április vége	Bukarest	országos	I–IV. oszt.
16.	NAPSUGÁR ÖTTUSA SPORTVERSENY	Napsugár, naps.ziv@napsugar.ro 0264 418001, 0743-139939	2011. október 7–9.		országos	III. oszt.

4
5

Mi történt? A felső képek az okot, az alsók a következményt mesélik el. Párosítsd a betűt a számmal.

A rendelőből fájdalmas üvöltés hallatszik, majd egy szigorú női hang:

– Peti, mondd szépen: á! Különben a doktor bácsi nem tudja ...

A vicc poénja az első, bal oldali hálóban olvasható, melynek eltakart betűit a három jobb oldali valamelyikéből tudhatod meg. Hogy melyikből, azt neked kell kitalálnod.

– Azt mondta az orvosom, hogy túlsúlyos vagyok. Most választhatok: vagy lefogyok 15 kilót, vagy növekedek tíz centit.

– Orvosi tanácsra este soha nem eszem – mondja a skót a barátjának.

– És ezt mindig betartod?

– Mindig.

– Akkor szívesen látlak ma este vacsorára.

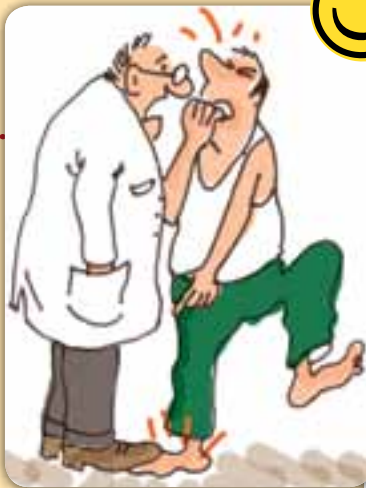
K	I	
	N	N
I		
U	J	J
		A
SZ	A	
B		L

É		V
		K
Ő	D	
S		Á
	T	I
L	Ü	
V		C

		V
E		
	A	Z
Á	T	
		D
	Ó	

E	G	
	D	É
K		
L		M
		Ó
L	Á	
		B

– Ne ordítson, hanem mondja el értelmesen, mi a panasza.

– Mi lehet rosszabb a torokfájós zsiráfnál?

– A lúdtalpas százlábú.

.....

– Mondd, miért énekelsz folyton, amikor fáj a fogad?

– Hogy más is szenvedjen, ne csak én.

.....

Virágcsokrot szorongató férfi érdeklődik a baleseti sebészet portáján:

– Mondja, kérem, hol fekszik az a beteg, akit elütött az úthenger?

– Tizenegyes, tizenkettes és tizenhármasszoba.

.....

– Én mint orvos a nyitott ablaknál való alvást javasolom.

– Csatlakozom a véleményéhez.

– Ön is orvos?

– Nem, én betörő vagyok.

.....

Az orvos rászól a betegre:

– Három hónapja kezelem sárgasággal, és csak most mondja, hogy kínai?!

.....

– Milyen jól adja az injekciót, doktor úr! Egyáltalán nem fáj!

– Hát igen. Azelőtt állatorvos voltam, és a betegeim haraptak...

– Pontosan hol is fáj a zsiráf nyaka?

6

Két anyuka beszélget: Mondd, hogy lehet, hogy a te gyereked mindig beveszi az orvososságot?

A másik anyuka válaszát a rejtvényből tudhatod meg: húzd ki a hálóból a benne elrejtett személyneveket: DÉNES, EMESE, ÉVA, KÁROLY, LÁSZLÓ, MÁRTA, MIHÁLY, ZOLTÁN. Keresheted őket előre, hátra, lefele, felfele vagy át-lós irányban – a megmaradt betűket pedig olvasd sorba.

T	Ú	D	N	Á	T	L	O	Z
L	Á	S	Z	L	Ó	O	D	É
N	M	I	N	D	D	M	I	G
V	Í	Z	É	I	P	Á	Y	I
S	Z	N	T	E	O	R	L	L
L	E	Y	S	A	L	T	Á	A
S	D	E	O	M	B	A	H	E
N	M	E	É	V	A	K	I	I
E	Y	L	O	R	Á	K	M	!

9.

Októberi megfejtések

1. Szüreti bál 2. Must 3. Szent István 4. Koppány 5. A 2-es és a 4-es 6. Szirti szarvas nem létezik 7. A szarvasokká vált fiúk 8. Saláta, karfiol, paprika, murek 10. Dália

Adventi naptár

Az idén 27 adventi napunk lesz. Másold fehér kartonra 27-szer, és vágd ki a madarat. Sztanióllal, csillámporral finoman fényezheted is. Fűzd szalagra, aranyszálra, és aggasd vázába tett fenyőágra őket. Készíts elő 27 szem diót, és 27 fehér papírszeletkét. Advent minden estjén imádkozz, gondolkozz. A papírkára írd egy üzenetet a

Jézuskának: jótettet, amit megvalósítottál, hibádat, amittől meg akarsz szabadulni, fogadalmat, vágyat, kérést szeretteidért. Törj fel egy diót úgy, hogy a két bölcsőcske ép maradjon. A belét csomagold be, és add valakinek, akit szeretsz, akinek megköszönsz valamit, vagy bocsánatot kell kérned tőle. Az üres héjba rejt

bele aznapi levélkédet, és ragaszd szárnyként valamilyik madár két oldalára. Karácsony estére az utolsó galamb is szárnyakat kap, és tiszta lelkeddel együtt repül köszönteni a Megváltó Kisjézust.

Maszat Művész

Vajnár Ilona, kolozsvári, nyugdíjas tanító néni, aki évtizedek óta készíti nektek a rejtvényeket, most egy kézimunkaötletet is figyelemtekbe ajánl. A technika nevét persze nem árulta el, hanem keresztrejtvénybe szerkesztette.

Egy tálba tégy vizet, oldj fel benne egy pohányi Aracet-et, majd cseppents a tetejére oldószerrel hígított olajfestéket. Ezután a papírlapot pár másodpercre érintsd a víz felszínére. Ha előzőleg pálcikával mintázod is a festéket, az eredmény még szebb lehet.

Várom tehát nemcsak a rajzokat, hanem a technika nevét is.

Ötletek töletek

A szatmárnémeti Hám János Iskolaközpontból, Tompos-Úrbán Klára tanító nénitől kaptuk a sodort-pödört papírcsigákból kialakított baglyot, amely a Vidám Versek Versmondó Versenyén, a kézműves foglalkozáson készült.

A marosszentgyörgyi IV. C osztály tanulói Séra Tünde és Opra Kinga tanítónő segítségével zsírkrétával megrajzolták a virágot és a cserepet, a lapot összegyűrték, majd kisímtották, és átfestették kék vízfestékkel, ami a repedésekbe is befolyt. A végén felragasztották egy háttérpapírra.

Krizantémokat festettek lecsméri olvasóink is Major Gyöngyi tanító néni ötlete szerint: a borzas szirmokat szalmaszállal fújták szét, a szárazakat, leveleket ecsettel rajzolták meg.

Dolgozni csak pontosan, szépen... Erre tanítja a zimándújfalui gyerekeket Horga Mónika tanító néni. Így készült mértani pontosságú őszi képük is. Az alap színes mozaik. Erre sablonnal kivágott közepű sötét lap, a levélforma kerül. A világos keret sarkán ismét a mozaikminta köszön vissza.

VÍZSZINTES

- Autó megállítására szolgáló alkatrész
- Vízi élőlény
- Csokiszelet!
- Olasz László névjegye
- Nem későn
- Orda páratlan betűi
- Becézett anya
- A megfejtés**
- ÁSVÁNY
- Lovagolni kezd!
- Részben lázít!
- Kétszer négy
- Ellenben
- Nótavég!
- Kerti szerszám
- Tüvel, cérnával teszi

1	2	K	3	4	5	6	C	7	8
9			10			11		12	
	R	13		14		15			
16	17		18						
19						20			I
21			22			23		24	
25		A		26			27	Ö	

FÜGGŐLEGES

- Alakító
- Létezik
- Horog eleje!
- Édes, kedves (gyermek)
- Nem fiú
- Későre
- Arra a helyre rohan
- Óhajt
- Tízből kettő
- Ilyen az alattomos támadás
- Buzog a közepén!
- Álmosan tátja a száját
- Bányász belseje!
- Patás háziállat
- Deciliter, rövidítve

Szólj, szám!

- A NEGYEDIKES CSAPATOK Szólj, szám!-pontszámuk alapján jutnak el a KAV 2011-es országos döntőjére, Temesvárra.

- Szeptembertől februárig minden feladat megfejtését **küldjétek be egy közös, összesített lapon a csapat vagy az osztály nevében.** A gyűjtögetős feladatoknál ne elégedjétek meg néhány szóval, szólással, igyekezzetek minél több pontot szerezni.

1. **Nyelvünk játék.** Keressetek olyan szavakat, amelyek csupán egy mássalhangzó hosszúságában különböznek. Jegyezzétek meg a helyesírásukat! Pl. hal – hall.

2. **Nyelvünk történelem.** Mit jelentett eredetileg és mit jelent ma: tűzhely, lábos, megfizedel, kipellengérez, lóhalálában, nem hajt a tatár.

3. **Nyelvünk finom műszer.** Bizonyítsátok egy-egy rövid példamondattal a következő szavak jelentése közti különbséget:

gyerekeskedett – gyermekeskedett,
időben – idejében,
helység – helyiség, sós – savas,
kivirágzik – kivirágoz.

Szeptemberi megoldások: 1. szavamat adom, becsületszavamra, ígérem, fogadom, vállalom, esküszöm, elkötelezem magam, görbüljek meg, ha meg nem teszem, kezemet adom rá, itt a kezem, nem disznólab, fogadalmat teszek; megtartom, betartom, teljesítem, állom a szavamat, ígéretemet, szavamnak állok, köt a szavam, az adott szó szent, ígéret adósság, az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó. 2. Ezt az iskolakezdést nagyon vártam. Az osztályok megkeresték a termüket. A tanci számtalan virágcsokrot kapott. Osztálytársaim elmesélték nyári élményeiket (kalandjaikat). Holnap reggel ismét találkozunk. 3. a, á(!), ti, tá, ha, al, ál, ott, ok, át, ki, bá', ni, tán, hal, hall, tát, tok, bor, bál, átok, abál, bort, titán, Tibor, hallott, tátok, Tibort, kiabál, abálni, kiabálni, hallótátok. **Nyertesek:** Vass Réka, Székelyudvarhely; a szilágysomlyói III. A, a mezőpaniti III., a segesvári III. C osztály.

Levelező

- Sok szép őszi kézimunkákkal még novembert marasztaljuk, hiszen szeretjük ezt a hónapot is, de

az adventi naptárral már a decemberi öröme készülődünk. A novemberi lapszámot október elején szerkesztjük, tehát azok küldeményét köszönjük itt meg, akiknek írása, rajza, kézimunkája, beszámolója, fényképe mostanig beérkezett a szerkesztőségbe: **Szőllősi Kitti Júlia**, Mezősámsond; **Lázár Henrietta**, Mezőbaj; **Madaras Szilvia**, Kibéd; **Kiss Csenge**, Szamosújvár; **Aszalos Hilda**, Nyárádszereda; **Lupás Mónika**, Kolozsvár; **Szabó Nikolett**, Soós Csenge **Kamilla**, Marosvásárhely; **Darvas Zsanett Bernadett**, Gyergyószentmiklós; **Sándor Andrea**, Négyfalu; **Cseresznyés Kármén**, Oroszhegy; **Szőllősi Anett**, Zilah; a székelykeresztúri Petőfi Sándor Iskola III. B; a nagybányai N. Iorga Iskola IV. C; a szatmárnémeti M. Eliade Iskola II. F osztálya; a kovásznai III. B; az erdőszentgyörgyi IV. C; a szilágysomlyói III. A; a marosludasi IV. D; a magyarkirályfalvi IV. B; a marosbogáti II-IV. osztály; a tordaharasztoni, a választói kiskölkösek.

- Nem csoda, hogy mosolygott a tanév első napján a **szászrégeni Augustin Maior Gimnázium IV. B** osztálya. A találkozás örömét **Mátyás Erzsébet tanító néni** vidám ajándéka is fokozta: a színes papírvirág jókívánságot nyílt, rágcst „bimbózott”.

- **Kószabósza kérdései:** A hajósokat a világítótorony fénye segíti. Az árbockosárból megszire elláthattak a hajósok. Az evezésre ítélt rabok a gályarabok. A tat a hajó hátsó része. A rengeteg csatában sok kalóz elveszítette fél kezét, lábát, szemét. **Nyertesek:** **Madaras Szilvia**, Kibéd; **Szász-Zsiga Nikolett**, Kalotaszék; a tordaharasztoni III-IV. osztály.

• Nagyon szeretem a Napsugárt, minden évben megvettem, már VI. osztályos vagyok, és még mindig olvasom. Rendszeresen megoldom a rejtvényeket. Mikor megkaptam az idei első számot, nagyon örültem, jó volt látni, hogy sokkal érdekesebb, szívesebb, mint volt. **Székely-Bányai Adrienn, Magyarlapád**

• A nyáradszeredai II. B és III. C osztály tanulói szeptember 30-án a könyvtárban ünnepelték meg a Népmese Napját **Marton Irén és Nagy Eszter tanító néni** vezetésével.

• A mai postával jött meg a szeptemberi Napsugár és a Szivárvány. Kellemes meglepetés volt, mondhatom, nemcsak a fedőlap miatt, melyen tanítványom rajza pompázik. Igazán szép mindkét újság új köntöse. Esztétikus, tetszetős. Gratulálok a tervezőnek!
Grubanov Emília tanítónő, Szabadka

• **Antal Margit magyartanár** néninek egyaránt szívügye a Napsugár és a **szentábrahámi körzeti Benedek Elek Mese-mondóverseny**. Ez a vidám csoportkép a múlt tanév versenyzőiről készült.

• Hosszú volt a szünidő, már türelmetlenül vártuk, hogy veled újra találkozhassunk. Szünetre nem akart menni senki, mindenki keresztrejtvényt oldott, mesét olvasott, rajzolni próbált. Köszönjük, hogy léteznek, és szeretik a gyerekeket.

Bartha Lídia tanítónő és a marosbogáti II-IV. osztály

• A szám a fülemig ért, mikor megláttam, az öltöztetőbabát. Fel is öltöztettem a leányt és fiút. Igazán szép lett. Kitettem a polcomra, és türelmetlenül vártam az októberi Napsugárt, hogy megint öltöztessenek. Annyira örvendek, hogy a tanító nénink rendeli ezt a lapot! Kívánom, hogy még 100 évig tartson, hogy az unokánknak is legyen, és elmesélhessük, hogy mikor mi is olyan zabszemek voltunk, akkor is létezett ez a csodás, útmutató folyóirat.

Ferenczi Beáta, Marosvásárhely

Indul a Napsugár Öttusa Bajnokság

HARMADIKOSOK, FIGYELEM!

Az agyátokat sokféle versenyen tornásztatjátok. Mi most arra biztatunk, hogy sportoljatok velünk. Nem vére, de nem is babra, hanem ügyességre, akaraterőre, összetartásra megy ez a verseny. Lényege a mozgás, a játék és a csapatszellem. Eddig főleg a lelketek épségével törődtünk, most a testetek épségéért teszünk valamit.

A Napsugár-öttusa ötféle küzdelmet jelent: stafétafutást, magas- és távolugrást, célba dobást, egyensúlyozást és kötélmászást. Ezeket gyakoroljátok minél többet. Válasszátok ki magatok közül a négy legügyesebbet. Küzdjétek végig az iskolai, a körzeti, a megyei döntőt, hogy ti képviseljétek megyéteket az országos Napsugár Öttusa Bajnokságon 2011 októberében.

A versenyre **2011. január 31-éig**, a Napsugár szerkesztőségében lehet **benevezni**.

A megyei elsőket jelentkezését az országos bajnokságra 2011. május 31-ig várjuk.

F E L K É S Z Ü L N I , K É S Z , R A J T !

Itt születtem

A műemléktemplom és a ferences kolostor

A hazahívó kettős torony és a kazettás mennyezet

A Károlyi család kriptája

Kaplony a Partiumban, Románia északnyugati részén, Szatmár megye területén, a hajdani Ecsedi láp szélén terül el. Szülőfalunk szépségét nem természeti adottságainak, hanem lakói szorgalmának köszönheti.

A honfoglaló magyarok egyik vezére, Kende itt telepedett le. Főhadiszállása a mai Kaplony volt. Szülőfalunk az ő fiának, Kaplornynak volt a birtoka. Ezt az 1267-ből származó első írásos emlékünk is említi. A Kaplony név török eredetű, és magyarul tigrist jelent. Ennek ellenére a nemzetség zászlaját a turulmadár díszítette.

A Kaplonyok 1080-ban monostort alapítottak, melyet Szent Márton tiszteletére szenteltek fel, és lakói bencés szerzetesek voltak.

A község régi magyar lakossága a XVIII. század elején erősen megfogyott, ezért 1712-ben gróf Károlyi Sándor német-svábokat telepített ide. Több mint 250 év alatt a betelepítettek lelkében elmosódott a bölcsőhely emléke. Ma Kaplony lakosságának csaknem 90%-a magyar anyanyelvű. A megye egyik legszebb falujában egyetértésben élnek magyarok, svábok, románok és romák.

Kaplony legértékesebb műemléképülete a római katolikus templom, melyet Ybl Miklós, híres magyar építész tervei alapján építettek újjá az 1834-es földrengés után. Kazettás mennyezete bécsi festők alkotása. Már messziről feltűnik 31,5 m magas, hazahívogató kettős tornya. A templomhoz építették a grófi család mauzóleumát, szintén Ybl Miklós tervei szerint. A sírbolt őrei a ferences szerzetesek, számukra örökös alapítványt még gróf Károlyi Sándor tett.

A család 38 tagja alussza itt örök álmát. A turisták a díszes szarkofágok mellett megcsodálják az egy tömbből kifaragott karrarai márvány Feszületet, a firenzei Pietro Bazzanti alkotását.

A templom mellett található a világháborúban elesett katonák, hadifoglyok és deportáltak emlékműve. Falunk gyöngyszeme a görög katolikus, a nemrég épült református illetve a római katolikus Szent József templom is.

Igyekszünk népszokásainkat, hagyományainkat megőrizni. Ma is élő népszokás a májusfa állítás. A szalagokkal feldíszített fát május elseje hajnalára állítják a fiúk a nekik kedves lány háza elé. Október első vasárnapján népviseletbe öltözött fiúk és lányok énekelve, szekéren végigjárják a falut, és mindenkit hajnalig tartó szüreti mulatságra hívnak.

Szülőfalunkban óvoda működik magyar, német és román nyelven, iskola pedig magyar nyelven. Az óvodában több mint 100 kisgyermeket nevelgetnek nagy szeretettel az óvá nénik. Iskolánk falunk szülötte, Fényi István költő-tanár nevét viseli, több mint 200 diákja van, állandóan újítják, korszerűsítik.

Minden évben részt veszünk a Zrínyi Ilona, a Mese-mondó-, helyesírási, népdal- és sportversenyeken, a Mesevetélkedőn. Megtartjuk a Madarak és Fák Napját, de gyermeknapon és a többi ünnepen is mindig történik valami érdekes és feledhetetlen: macitalálkozó, Mikulásváró, mézeskalácssütés, kiállítások, közös séták, barangolások. A község ünnepein is fellépünk.

Büszkék vagyunk iskolánk hangszeres és diák-színjátszó csoportjára, a Fintorgókra is, akik mindig dobogós helyezést érnek el. Iskolánkban megszámlálhatatlan megemlékezést, kiállítást szervezünk, rendszeresen ellátogatunk a nagykárolyi down-kóros gyerekekhez.

A ferences testvérek a gyermekeknek érdekes tevékenységeket, a nevelőknek találkozókat szerveznek.

Szeretünk kirándulni is. Jártunk már az erdődi várban, Koltón, Zilahon, a máramarosszigeti börtönmúzeumban, Nagybányán, Nagyváradon, a szaploneai vidám temetőben, a Medve-barlangban, Zsibón, és eljutottunk Kolozsvárra, a Nap-sugár szerkesztőségébe is.

Ha ezen a vidéken jártok, látogassatok el hozzánk is! Szerettel várunk!

Összeállította
RESZLER MÓNIKA tanító néni
rég és új osztályával.

A világháborús emlékmű

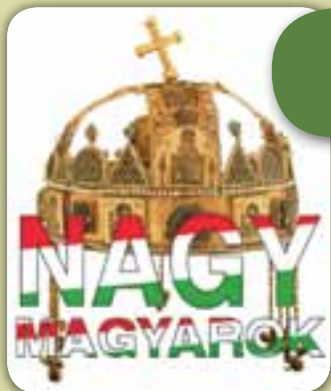

Macitalálkozó

Táncosaink

Magyar sportolók I.

A magyar sportolók az első nemzetközi versenyek óta a világ élvonalához tartoztak, 285 olimpiai aranyat nyertek egyéni- és csapatversenyeken, emellett több száz világ- és Európa-bajnoki címet hódítottak el. Az első, 1896-os olimpia óta minden alkalommal született magyar arany, valahányszor magyar küldöttség részt vett az eseményen (1920-ban, a háborúban vesztes, Trianonban szétkaszabolt Magyarországnak ráadásul

még az olimpián való részvételt is megtiltották, 1984-ben pedig a kommunista országok távol maradtak a versenytől).

- A legsikeresebb sportágak a vívás, az úszás, a kajak-kenu és az öttusa. Kardvívásban 1908–1964 között minden olimpián magyar kardozó nyerte meg az egyéni versenyt, sőt 1924 kivételével a magyar kardcsapat is minden ötkarikás versenyen aranyérmel szerzett. Ez a sorozat egyedi a nemzetközi sport történetében.

- **Grevich Aladár** (1910–1991) vívót, kardozót a világ legsikeresebb sportolói között tarják számon. Hat olimpián indult 1932 és 1960 között, mindegyikről aranyéremmel tért haza, emellett az 1948-as olimpián egyéniben is győzött. Utolsó olimpiáján, 1960-ban 50 évesen versenyzett. Mikor megkérdőjelezték helyét a kardcsapatban, kihívta a fiatalokat, és legyőzte mindnyájukat.

- **Kovács Pál** (1912–1995) kardozó 1936 és 1960 között öt olimpián indult, és hat aranyat nyert. Ötször a csapattal, 1952-ben pedig egyéniben is a dobogó legfelső fokára állhatott. Emellett kilencszer nyert világbajnoki címet egyéniben és csapatban.

- **Kárpáti Rudolf** (1920–1999) vívó négy olimpián hat aranyat szerzett, kettőt egyéniben (1956, 1960) és négyszer csapattal 1948–1960 között. Hét világbajnoki címet is nyert, közülük kettőt egyéniben. A sport mellett rajongott a zenéért, konzervatóriumot végzett, és ötven éven keresztül zenét is oktatott a hadseregben.

- **Fuchs Jenő** (1882–1955) az 1908-as londoni olimpia kardversenyeiben egyéniben és csapatban egyaránt diadalmaskodott, négy évvel később pedig mindkét címét megvédte. A stockholmi kardverseny érdekessége, hogy mindhárom érmet magyar versenyző nyerte el, de a rendezőknek nem volt csak két piros-fehér-zöld zászlójuk a díjazáshoz. Végül az egyik magyar kísérő átadott egy zászlót, és megoldotta a kínos helyzetet.

- **Kulcsár Győző** (1940–) párbajtőröző négyszeres olimpiai bajnok, a hatvanas-hetvenes évek legendás párbajtőr-csapatának tagja volt. Csapatával három olimpiai címet nyert (1964, 1968, 1972), 1968-ban pedig egyéniben is győzni tudott. Három világbajnoki címet is begyűjtött a csapattal a hetvenes években.

- **Keleti Ágnes** (1921–) a legsikeresebb magyar sportolónő, ötszörös olimpiai bajnok tornász. Első olimpiai aranyát 1952-ben nyerte a talajversenyen. 1956-ban, 35 évesen, sérülten, négy aranyat és két ezüstérmet nyert. Az olimpia után nem tért vissza többet Magyarországra.

- **Egerszegi Krisztina** (1974–) a magyar úszósport legnagyobb egyénisége, a legtöbb egyéni olimpiai bajnoki cím nyertese. Ötszörös olimpiai bajnok, kétszeres világbajnok, kilencszeres Európa-bajnok. 14 évesen győzött először Szöulban, a 200 méteres hátúszásban, ezt a címét kétszer megvédte. Emellett 1992-ben a 100 méteres hát-, illetve a 400 méteres vegyes úszás olimpiai címét is megnyerte.

- **Darnyi Tamás** (1967–) úszó 1985–1993 között uralta a 200 és 400 méteres vegyes úszóversenyt. Négy olimpiai aranyat (1988 és 1992), négy világbajnoki és nyolc Európa-bajnoki címet nyert.

- **Balczó András** (1938–) az öttusasport történetének óriása. Olimpiai bajnoki címet nyert egyéniben, két olimpiai aranyat pedig csapatban, emellett ötszörös egyéni és négyszeres csapat-világbajnok. Emberi helytállása is példaadó: nem vállalt politikai szereplést, a kommunista rendszert nyilvánosan bírálta, ezért sohasem lehetett sportvezető, sport-diplomata, sőt, hosszú időn keresztül az öttusaistálló belovaglója volt. 38 évesen lett először apa, 12 gyermeke van.

- **Janics Natasa** (1982–) kajakos a magyar kajakokenu háromszoros olimpiai bajnoka. Emellett tizenöt világbajnoki és Európa-bajnoki címet szerzett, a 2012-es olimpián pedig még gazdagíthatja érmeinek számát. Felfedezője és első edzője édesapja, a jugoszláv színekben olimpiai ezüstérmes Milan Janić kajakos volt.

- **Kovács Katalint** (1976–) a „kajak-királynőként” emlegetik. 29 világbajnoki címet szerzett, kétszeres olimpiai bajnok, a kortárs magyar sport egyik legnagyobb alakja.

Killyéni András

Szent Anna tava

BENEDEK ELEK nyomán

**Elmondta a brassói
Mándoki Ilka
2010 májusában
a marosvásárhelyi
Országos
Regemondóversenyen.**

Mint egy nagy tál fenekén a víz, pihen Szent Anna tava égbe nyúló hegyek aljában. Köröskörül fenyvesek koszorúzta hegyek. Járjatok be minden földet, s szebb képet ennél nem találtok. Ugyan, ki gondolná, hogy ennek a gyönyörűségnek a helyén egykor, réges-régen, szörnyű magas hegy volt, s hogy tetején büszke vár, amely kevélyen nézett le a csíki meg a háromszéki falvakra. De nem egymaga kevélykedett e vár Csík- és Háromszék felett: átellenben, egy órányira, a ként lehelő, fojtós szagú Büdös-barlang felett is vár állott. Jaj, de rég lehetett! Nyoma sincs most e várnak sem. No de az emléke, szomorú emléke megmaradt mindkettőnek.

Két testvér lakott a két várban, mind a kétő kevély, gőgös, szertelen. Szívükben nem lakozott szeretet senki iránt. A föld népét sa nyargatták, fosztogatták, s egymást sem szerették. Mindig vetélkedtek, dicsekedtek: kinek van többje. Mind a két vár pincéjében kádakban élére verve állt a tenger arany, ezüst.

Egyszer aztán, honnét, honnét nem, messze földről egy nagy úr jött látogatóba a бүдösi vár urához. Hatlovas hintón jött. Na, ilyen hintót, ilyen hat lovat még nem látott emberfia. Színarany volt annak a hintónak a kereke, tengelye, rúdja; arannyal, ezüsttel, gyémánttal volt kiverve a lovak szerszáma, s haj! a lovak tüzesebbek voltak a sárkánynál. Hiszen nem is volt többet nyugodalma a бүдösi vár urának, amint meglátta ezt a hintót, ezt a hat lovat. Mindjárt rászegődött a vendégére, nem hagyta békében: adja el neki a hat lovat hintóstul, szerszámostul.

- Adok érette hat kád aranyat.
- Nem eladó – mondotta a vendég.
- Ráadásul a torjai uradalmat.
- Nem eladó!

„Megállj – gondolta magában –, azért mégis az enyém lesz!”

Nagy vendégséget csapott, folyt a bor, akár az Olt vize, s mikor a vendége virágos kedvre derült, a бүдösi vár ura elővette a kockajátékot. Arra számított, hogy majd a kockán elnyeri a lovakat hintóstul, szerszámostul. Hát jól számított, mert vele járt a szerencse. Elnyerte a vendégének mind a pénzét, s tetejébe a hat szép lovat, mindenestül.

Ahogy aztán elbúcsúzott a vendég, első dolga volt, hogy meglátogassa a testvérét.

– No, öcsém, van-e ilyen hat lovad?! – kiáltott diadalmasan, mikor bevágatott öccse kapuján.

– Ilyen nincs – mondta az –, de lesz különb.

Nagyot kacagott a бүдösi vár ura:

– Ennél különb? Legyen a tied a váram s minden uradalmam, ha ennél különb hat lóval jössz hozzám.

– Nem is hattal, tizenkettővel!

A бүдösi vár ura megfordult, s hazavágatott, mint a sebes szél, még annál is sebesebben.

DEÁK FERENC rajza

Egész nap tűnődött az öcs, hogy honnét szerezzon különb tizenkét lovat. Keservesen megbánta a hirtelenkedését. Hanem egyszerre csak az jutott eszébe, hogy várába hozatja a vidék legszebb tizenkét leányát, azokat hintóba fogatja, s úgy megy a bátyjához.

Összeparancsolta a jobbágyait, s küldte őket mindenfelé, ki hol a legszebb leányt tudja, hozza ide.

Egy fél nap sem telt belé, jöttek a jobbágyok s velök a leányok; voltak százan is, egyik szebb a másiknál, de a legszebb köztük egy Anna nevű volt. Ezt választotta először a vár ura. Aztán még tizenegyet melléje. S mikor ott állottak külön, szép sorjában, a szín alól előhúzatta aranyos hintáját, s elébe fogatta a tizenkét leányt. Szegény leányok! Reszketve állottak a hintó előtt. Szemükből szakadt a könny, mint a záporosó, feltekintettek az égre, onnét sóhajtottak segedelmet. Aztán az úr felugrott a bakra, kieresztette az ostorát, nagyot rittyentett, hogy csak úgy zengett-zúgott belé az erdő.

– Gyí, előre, gyí!

A leányok támolyogva léptek előre, de meg sem tudták mozdítani a nehéz hintót.

Hej, szörnyű haragra gerjedt a hatalmas úr! Elővágott a rézcsapós ostorral Annára, aki legelől állott. Patyolatfehér bőréből kiserkedt a vér, s jajszava felhatott a magas egekig.

– Gyí, Anna, gyí! – ordított az úr, s másodszor is rávágott.

– Verjen meg az egek ura! – jajdult fel Anna. – Süllyedj a föld alá, ártatlanok gyilkosa!

S ím, abban a pillanatban elfeketedett az ég, villámlott, dörgött, ég-föld megindult, recsegték-ropogtak a fák, a vár tornya ingadozni, hajladozni kezdett, aztán hirtelen összeomlott, utána az egész vár, s a föld süllyedt mind alább-alább, mígnem egyszerre víz alá borult. És halljatok csudát, mikor lecsendesült az ég haragja, a vár helyén egy gyönyörűséges tó pihent, s a tóban tizenkét hattyú úszkált. Távol tőlük egy sárkány vergődött a tó forgatagában, erőlködött, hogy megfogja a tizenkét hattyút, de nem tudott kikerülni a forgatagból.

A tizenkét hattyú meg csak úszott szép csöndesen, kiszállottak a tó partjára, ottan megrázkódtak, s leánnyá váltak ismét. Siettek haza mind a falujukba, csak Anna maradt ott. Kápolnát építtetett a tó partján, s ebben a kápolnában töltötte életét csendes imádkozással. És jöttek, zarándokoltak a népek mindenfelől a kis kápolnába, együtt imádkoztak a szent életű leánnyal, kit még életében szentnek nevezének, halála után pedig róla nevezték el a tavat Szent Anna tavának.

Irkafirka

Hullanak a levelek,
a szél fújja őket,
azt súgja a szél:
közeleg a tél.
Itt van a tél,
közeleg az éj.

Csáki Erika,
Gyergyószentmiklós

Bödör Andi,
Válaszút

Esik az eső, mennydörög,
Ködös, borús idő jön.
A madarak útra kelnek,
Itt van az ősz, messze mennek.

Bódis Tamás, Kolozsvár

Vrancsik Cyntia,
Szatmárnémeti

Molnár Dániel,
Szatmárnémeti

György Dorottya,
Gyergyószentmiklós

Itt az ősz,
sárgul a levél,
lehull, majd földet ér.
Kopárak a fák.
Ködöse a reggelek,
eső csepereg.
Fú a szellő hideget,
kemény telet ígérget.

Tankó Emőke,
Csíkszereda

Lukács Kinga,
Zetelaka

A fák levetették zöld ruhájukat,
S majd fölveszik a fehér takarót.
Megmosdik a természet, mielőtt lefekszik,
Majd megint fölveszi szép, zöld ruháját.

Török Kinga, Gyergyószentmiklós

Varga Brigitta,
Sárvásár

A kalitka nagyon-nagyon tiszta,
Nagyon-nagyon üres,
A papagáj hiányzik!
Ó, te szép madár,
Mért pusztultál el már?
Szegény papagáj!
Ha a kalitka nem lenne üres,
Szemem se lenne könnyes.
Boldog lennék most is,
Kicsi papagáj!

Albert Kinga-Krisztina, Dés

Fönn az égen rigó száll,
Vele száll a napsugár.
Megjött már a tanuló:
„Nincsen már vakáció!”
Jó lesz most már tanulni,
Ki is fognak csengetni!
Itt a tél, itt a tél,
Eljött már a vihar, szél.

Cîmpean Erik, Dés

A magyarfenesi tavalyi
negyedikesek versei:

Őszanyó elfáradt, megpihent.
Elmegy messzire, hazájába,
A téli szálldosó pihéket
Magára húzza a házába.

Székely Anna

A sünik beköltöztek,
A madarak elrepültek,
A mókus enni gyűjt,
Savanyút, keserút.

Petri Hermina

Kun Péter János,
Válaszút

Eljött az ősz hozzánk,
Hozott sárga leveleket,
Szerteszét a világ körül
Fújja a szél őket.

Gábor Evelyn

Sárga már a pást,
Szép jó napot, Barnabás,
Elaludt a medve,
Enni támadt kedve,
Megnyílt már az iskola,
Menj hát el most, kiskoma!

Pataki Péter

Itt van az ősz, megérkezett,
Szelet hozott, szelestedt,
Sárguló leveleket,
Az iskolába gyerekeket.

A vándormadarak elköltöztek,
Jövő nyáron visszajönnek.
A mókuska diót gyűjtöget,
A medve barlangjában szendereg.

Gyulai Farkas Bertalan

Balogh Tóni, Szalárd

Van egy öreg fa a kertben,
Lehullott a levele,
Süncsalád költözött az avarba,
Szeles ősztől se jönnek zavarba.

Bazsó-Magyar Beáta

Székely Dezső,
Székelyszenterzsébet

– Hova mész, te mókuska?
– Mászkalok az odúkba.
Makkot, diót, mogyorót
Télire elraktározok.

Kis-Gazda Dorottya

Bároczt Bettina,
Tordaharaszton

Mózes Botond,
Székelyszenterzsébet

Dánél Kristóf,
Csíkszereda

Címlap: TOMOS TÜNDE

E lapszám támogatói:

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. Kiadja a NAPSUGÁR Kft.

Szerkesztik: ZSIGMOND EMESE főszerkesztő, MÜLLER KATI képszerkesztő. Lap-
terv: Könczey Elemér. A szerkesztőség postacíme: 400462 Cluj, Bld. C. Brăncuși nr. 202.
ap. 101., Telefon/fax: 0264/418001. Megrendelhető a szerkesztőség címén. E-mail:
naps.sziv@napsugar.ro. Honlapszerkesztő: Komáromy László; www.napsugar.ro.
Alapok árát a következő bankszámlára várjuk: Cont IBANRO45RNCB0106026602080001
B.C.R., SUC. JUĐ. CLUJ S.C. NAPSUGÁR – EDITURA SRL. CUI: 210622 Készült a ko-
lozsvári TipoOffset Kft. Nyomdájában.
ISSN 1221-7751

Ára 2,5 lej

ERDÉLYI NÉPVISELETEK

UDVARHELYSZÉKI LEÁNY, LEGÉNY

*Köröskörül kivarrott a köténye,
Rá se néz ő akármilyen legényre.*

Vágjátok ki,
és ragasszátok
nevetek mellé
a gyűjtőlapra.

Udvarhelyszék

